

**Institut
d'Estudis
Catalans**

Les ciències biològiques han tingut i tenen un pes considerable a l'Institut d'Estudis Catalans des dels orígens i fins al present. Quatre dels set membres fundadors de l'Institut es dedicaven a la recerca en diferents camps de les ciències de la vida. La primera societat filial creada per l'Institut va ser la Societat de Biologia de Barcelona (1912), anomenada des de la represa d'activitats, el 1962, Societat Catalana de Biologia. Avui, les filials de la Secció de Ciències Biològiques apleguen el nombre més alt de socis i mantenen un molt bon ritme d'activitat.

La Secció de Ciències Biològiques, instituïda el 1989 en desdoblar-se l'antiga Secció de Ciències, organitza, amb

motiu del Centenari de l'Institut d'Estudis Catalans, un cicle de conferències agrupades temàticament en quatre sessions: «Trobades i retrobades de la psicologia i l'Institut», «August Pi i Sunyer i el primer laboratori de fisiologia», «Exili i emigració científica: de Francesc Duran Reynals a Joan Oró» i «De Leandre Cervera a Josep Alsina i Bofill, l'exili interior».

Es ret així homenatge a la memòria dels primers dels nostres capdavanters de la recerca biològica; a la dels qui hagueren d'abandonar el país forçats per la persecució o per la impossibilitat de dur-hi a terme les seves ambicions de recerca, i també a la dels qui, malgrat les circumstàncies adverses, saberen aplegar voluntats i orientar esforços per al redreçament d'una comunitat científica que havia perdut la major part dels elements més valuosos.

Ricard Guerrero
Comissió Executiva de l'IEC per al Centenari
Coordinació: Jaume Porta i Ricard Guerrero

IEC **Centanyys** 1907 **2007**

Institut d'Estudis Catalans
Secció de Ciències Biològiques
C. del Carme, 47. 08001 Barcelona – Telèfon +34 932 701 620
A/e: seccb@iec.cat – A/I: www.iec.cat

1907 2007

**Institut
d'Estudis
Catalans**

Coorganitza:

Socis:

Patrocinadors:

Col·laboradors:

Com el nostre país, l'IEC no ha tingut un desenvolupament normal: al llarg de la seva existència centenària ha viscut una època inicial fructífera, ha sofert una forta persecució dictatorial (tot i que cada cop menys estricta) i, finalment, durant els darrers trenta anys, ha anat recuperant les seves característiques fundacionals. Les relacions de la psicologia i l'IEC han estat marcades per aquesta història. En les conferències «Trobades i retrobades de la psicologia i l'Institut» es vol explicar, a partir de tres fites cabdals, aquestes relacions: l'inici, l'estroncament i la vida separada. Tanmateix, la finalitat de la reunió no és una evocació nostàlgica i impotent sobre un passat impossible de canviar, sinó aprofitar l'avinentesa per a debatre públicament el projecte, ja engegat, de la creació d'una societat filial de l'IEC que agrupi federativament les societats de psicologia científica d'arreu dels Països Catalans. En aquesta reunió, doncs, es vol explicitar les bases de les passades relacions entre la psicologia i l'IEC per a projectar-les cap al futur.

La sessió té com a finalitat principal recordar la importància de l'obra feta a l'Institut de Fisiologia i la seva vinculació amb l'IEC. L'Institut de Fisiologia va aplegar el grup de recerca més important de Catalunya i fou el primer que va assolir un gran nivell i un reconeixement internacional com a col·lectiu científic.

La sessió es divideix en tres parts: 1) El fundador: valoració de l'impuls donat per August Pi i Sunyer, membre de la Secció de Ciències de l'IEC des del 1911, amb una obra personal important de recerca i de creació d'estructures. 2) L'obra: descripció de l'activitat conjunta amb els altres membres de l'Institut, amb projecció pròpia, fent esment de les línies de recerca i les aportacions més notables. 3) L'exili: anàlisi de l'activitat dels membres de l'Institut després de la guerra, amb l'exili forçat, que se centra en el treball a Veneçuela del mateix August Pi i Sunyer i la personalitat de Jaume Pi-Sunyer i Bayo, amb una projecció científica truncada per les circumstàncies.

La Guerra Civil espanyola condemnà molts intel·lectuals a l'exili, però la depauperació de la postguerra també animà a emigrar, a la recerca d'unes millors condicions de recerca. A diversos llocs del món, molt singularment als Estats Units, la generació d'exiliats i la nova emigració dels anys cinquanta tingueren l'oportunitat d'entrar en contacte i d'establir una mena de continuïtat, tot i l'allunyament de la terra d'origen. En molts casos, els lligams amb els Països Catalans seguiren vius i, d'aquesta manera, es creà una situació d'intercanvi. La recerca i la pràctica científica i tècnica als Països Catalans van tenir accés a l'avantguarda científica mundial mitjançant uns aliats excepcionals, ja que els científics catalans exiliats i emigrats en van formar part ben aviat.

L'any 1939, quan les forces de l'urc acabaren d'enderrocar la casa, hi hagué molts ferits entre els habitants —grans i no tan grans. Uns empengueren el camí de l'exili, i, lluny de la terra, eren plens d'enyorança i d'incertesa, forasters en un país que no era el seu. Uns altres, sense moure's de casa, eren igualment plens d'enyorança i d'incertesa, perquè llur país tampoc no era el seu, els l'havien robat: una llengua interdita, unes institucions estranyes i hostils, uns centres docents suprimits o desnaturalitzats i, damunt, els tribunals repressius i les penalitzacions. Aquesta situació —amb interessades i esquivades atenuacions— es prolongà una pila d'anys, durant els quals, sense haver canviat de cel, també es vivia en exili, l'exili interior.

Sort n'hi hagué de la fermesa: de l'Institut d'Estudis Catalans i del seu entorn. Uns homes —de lletres, de ciències; de vegades, encara estudiants— foren fermes en la fidelitat i en la dignitat —això sí, amb la cautela indispensable perquè l'acció anés seguida d'esperançadors resultats— i mantingueren la llengua, reanimaren les institucions pròpies i, sense fer cas de les disposicions coercitives que posaven impediments al dret de reunió, s'aplegaren un dia i un altre amb un noble objectiu: el de fer que la iniquitat no se sortís amb la seva. Mai no serà sobrer de recordar-ho.

Dijous 8 de febrer de 2007, a les 17 h

Trobades i retrobades de la psicologia i l'Institut

LLUÍS GARCIA I SEVILLA, membre de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC
Panoràmica

JOSEP ROCA I BALASCH, professor de l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya
L'inici de la psicologia científica i l'Institut: Ramon Turró

JORDI RENOM I PINSACH, professor de la Universitat de Barcelona
Allò que s'estroneja amb la clausura política de l'Institut d'Estudis Catalans

FRANCESC SALVADOR I BELTRAN, professor de la Universitat de Barcelona

La psicologia catalana avançada al marge d'un Institut clausurat: la psicologia cibernètica de Santiago Montserrat i Esteve

Debat

Coordinació: Lluís Garcia i Sevilla

Dijous 15 de febrer de 2007, a les 17 h

August Pi i Sunyer i el primer laboratori de fisiologia

JOSEP CARRERAS, catedràtic de Bioquímica de la Universitat de Barcelona i membre de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC
L'obra del doctor August Pi i Sunyer

JACINT CORBELLA, catedràtic de Toxicologia i Medicina del Treball de la Universitat de Barcelona i membre de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC
L'obra de l'Institut de Fisiologia

XAVIER PI I SUNYER, director de l'Obesity Research Center (Estats Units)
L'obra de Jaume Pi-Sunyer i Bayo

Coordinació: Jacint Corbella i Josep Carreras

Dijous 22 de febrer de 2007, a les 17 h

Exili i emigració científica: de Francesc Duran Reynals a Joan Oró

ANTONI ROCA ROSELL, Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica (Universitat Politècnica de Catalunya)
Francesc Duran Reynals i els seus col·laboradors als Estats Units

ALFONS ZARZOSO, Museu d'Història de la Medicina de Catalunya
Tot refent la professió: l'exili mèdic català

JOSEP M. MONTSERRAT, Institut Botànic de Barcelona (CSIC - Ajuntament de Barcelona)
Josep Cuatrecasas: la botànica tropical

JORDI ISERN, Institut de Ciències de l'Espai (CSIC)
Joan Oró, un precursor de l'astrobiologia

Coordinació: Antoni Roca

Dijous 1 de març de 2007, a les 17 h

De Leandre Cervera a Josep Alsina i Bofill, l'exili interior

ORIOL CASASSAS, membre emèrit de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC
El truncament i els camins truncats

CARLES SANTAGANA, doctor en història contemporània per la Universitat de Barcelona
Els murs de l'exili interior

JOSEP MARIA CAMARASA, Secretaria Científica de l'IEC
Les institucions: el retrobament

MERCÈ PIQUERAS, biòloga, presidenta de l'Associació Catalana de Comunicació Científica
El català —abans i ara—, llengua d'expressió científica

FRANCESC ASENSI, doctor en medicina i cirurgia i membre de la Societat Valenciana de Pediatria
La indispensable perseverança

ORIOL CASASSAS, membre emèrit de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC
A tall d'epíleg

Coordinació: Oriol Casassas

Segon Cicle de Conferències sobre les Ciències Experimentals i la Tecnologia a les Terres de Parla Catalana al Segle XX

Secció de Ciències Biològiques
Coorganitza: Obra Social Fundació "La Caixa"

IEC cent

Lloc: Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47. Barcelona